

BLACK POLITICS

Fekete polgárjogi
küzdelem az USA-ban
1945 után :

Fekete politika Marcus
Garveytől Barack
Obamáig

13. RÉSZ

JESSE JACKSON 1984-ES VÁLASZTÁSI KAMPÁNYA

A Black Politics tanulmányorozatban kísérletet teszünk az amerikai fekete politika összefoglalására. A téma könyvtárnyi irodalmára való tekintettel áttekintésünk teljességre nem törekedhet.

Az összeállításban a századforduló civil kezdeményezéseitől Obama elnökké választásáig mutatjuk be a főbb fekete politikai követeléseket, ügyeket, képviselőket, és a rájuk adott intézményi válaszokat. Ez utóbbiak a mindenkori amerikai elnökjelöltek, kormányzók kampányait, a közpolitikai javaslatokat, és jogi lépéseket jelenti.

Ezen kívül az elemzések kiegészülnek társadalom és intézménytörténeti adatokkal, illetve néhány kampány, így az 1960-as Robert Kennedy, Jesse Jackson 1984-es és Barack Obama 2008-as elnökválasztási kampányainak részletes bemutatásával.

Kiinduló hipotézisünk, hogy Obama sikere nem választható el az őt megelőző történelmi eseményektől, így a déli rasszista Jim Crow rendszer felbomlásától, az 1930-as évek fekete közösségi kezdeményezéseitől, vagy a politikai szocializációban fontos szerepet játszó egyház kampány-tevékenységétől.

Szükségesnek érezzük azt is bemutatni, hogy voltaképpen nem létezik egységes fekete identitás, hanem egy koronként és társadalmanként nagyon is különböző társadalmi konstrukcióról van szó, amelynek létezik egy külvilág számára létrehozott változata, és sok, alternatív fekete identitás is. Ezen kívül figyelmet fordítunk a fekete politikusok médiabeli reprezentációjára is.

Az elemzések nyitva hagyják azt a kérdést, hogy vajon létezik-e hosszú távon önálló, a két nagy párton kívül egy harmadik politikai erő, amely kifejezetten a fekete szavazók képviseletére jött létre. Ha igen, akkor ez feltehetően beleillik többi rendszerellenes, a két nagy párt politikájával elégedetlen protest politikai tömörülésekbe..

A kiadó bízik abban, hogy a téma tanulmányozása akár a magyar etnikai kisebbségi kérdések megoldásához és integrációs formák kidolgozásához is ötleteket, mintákat nyújthat.

13. rész

Jesse Jackson 1984-es elnökválasztási kampánya

Jesse Jackson 1941. október 8-án született Greenvilleben, Dél Karolinában. Gyerek és fiatalkorát a rasszista Jim Crow rendszer keserítette meg, amelyről később így írt:

„Megalázás: A busz hátsó részén kell utazni, habár ugyanannyit fizetsz a jegyért.

Megalázás: A könyvtárakat és közparkokat nem használhatod, annak ellenére, hogy fizetsz adót.

Megalázás: Csak a karzaton foglalhatsz helyet a moziban.

Megalázás: Minden fehér rendőr kedve szerint élhet hivatalos végzés nélkül is a hatalmával, mert ő testesíti meg a törvényt.

Megalázás: A szegregált oktatás. A fekete és a fehér tanárok ugyanannyit dolgoznak, de csak a fekete tanárok tanítanak több diákot vagy vállalnak több órát és kapnak kevesebb fizetést. Mi pontosan három évvel később használtuk ugyanazokat a tankönyveket, mint a fehér diákok. A padokat pontosan négy évvel később használtuk, mint a többi fehér diák. Az iskolánkban nem voltak fekete iskolaszéki tagok. Minket jutalmaztak az engedelmességért és büntettek az egyénieskedésért. A férfiakat fiúnak, a nőket lánynak szólították. Mi a fehér diákokat fiatalúrnak és kisasszonynak szólítottuk” [1]

(Fordította: Schlenker Ádám)

A középiskola elvégzése után Jackson a *University of Illinois*-on kapott atlétika ösztöndíjat, majd a *North Carolina Agricultural Collage* (Észak-Karolinai Mezőgazdasági Főiskola) következett, ahol csak fekete diákok tanultak. Szociológia szakos hallgatóként vezető szerepet játszott az 1960-as Greensboro ülősztrájk megszervezésében, és részt vett több, déli szegregáció-ellenes kampányban.

Közéleti vezető szerepe is ekkor kezdődött, mert elnöke lett a *North Carolina Intercollegiate Council On Human Rights*-nak (Észak-Karolinai Főiskolák Emberi Jogi Tanácsa). Első politikai sikere 1966-ban volt, mikor az *Operation Basketball* vezetőjeként elérte, hogy négy nagy chichagói zöldségáruházzal fekete cégektől származó élelmiszert is tartson a termékei között, és a gettóban működő üzletek nyerségét fekete bankokban kössék le.

Egy éven belül ez 2200 új munkahelyet teremtett a fekete chicagóiaknak különböző fehér vállalkozásoknál. Az elképzelés annyira bevált, hogy Martin Luther King 1967. július 20-án a *Chicago*

Theological Seminary-n 42 város küldöttjeivel konferenciát rendezett abból a célból, hogy a chichagói kezdeményezést országos szintre terjesszék ki.

Jacksont egy évvel később szentelték baptista pappá. Prédikációinak visszatérő témája volt, hogy csak egy afrikai eredetűre büszke, erkölcsileg és szellemileg erős fekete közösség tud hatékonyan szembefordulni az őket elnyomó politikai rendszerrel. Ehhez szükséges továbbá egy bizonyos faji öntudat, mely a tudáson és az erkölcsi kiválóságon alapszik.

Ennek elősegítése céljából 1971 decemberében létrehozta New Yorkban az *Operation Push* nevű polgárjogi és lobbiszervezetet, melynek *Project Excel* programja az évtized közepétől mentori hálózatként működött a diákok, a tanárok és a szülők bevonásával több nagyvárosi iskolában. 1982 júniusában a *Push* hosszas nyomásgyakorlás után rávette a *Seven Up Corporation*-t, hogy írjon alá egy megállapodást. Ebben garantálta 61 millió dollár befektetését különböző, fekete érdekeltségekhez tartozó vállalatokba, hogy így támogassa a különböző piaci befektetéseket a fekete közösségen belül. Ezzel a kapitalista vállalkozói és versenyszellemet is erősíteni kívánta.

A *Seven Up* 4 millió 350 ezer dollárt hirdetésekre, reklámokra fordított. Ezeket fekete tulajdonban lévő rádióállomások adásaiban és újságokban tette közzé. 5 millió dollárt életbiztosítással foglalkozó cégekbe fektetett, és 10 millió dollárt arra használt, hogy létrehozzon egy feketék körében forgalmazott *Seven Up* üdítőital nagykereskedelmi láncolatot. 1983 áprilisában a *Burger King*et is bevonták a már 450 millió dolláros összköltségű projectbe, hogy több feketét alkalmazzon kiszolgálóként és managerként az éttermekben és ezzel párhuzamosan nyisson újabb éttermeket a főként feketék lakta környékeken, a nyereségét pedig fekete érdekeltségű bankokban helyezze el.

Azonban a program pár éven belül működés-képtelenné vált, mert a benne résztvevő felek vagy nem tudták finanszírozni a programot és kiléptek, vagy a tervezett eredmény maradt el az elvárttól.

A *Push* másik nagy gazdasági elképzelése a 70-es évek vége óta az autóiparban végbement automatizálás következtében folyamatosan emelkedő fekete férfi munkanélküliségre is választ próbált adni. Ezért a Chrysler, az American Motors, a Ford és a General Motors részvénytársaságjából száz darabot vásárolt, hogy így csökkentse a munkanélküliséget és növelje a beruházási kedvet a fekete közösség érdekeltségébe tartozó vállalatokba.

Ennek ellenére nem sikerült látványosan csökkenteni a munkanélküliséget.

Jackson közéleti szerepvállalását nem törte meg a kudarc. Előbb a *Los Angeles Times* kolumnistája lett, majd az *University of Southern California* vendégprofesszora címét kapta meg. 1977-ben a *Golden Key Award* tulajdonosa lett, melyet az *American Association of School Administration*-tól kapott. A különböző területekről elnyert tisztségek és díjak azonban azt támasztják alá, hogy Jackson nem rendelkezett kiforrott, koherens társadalmi elképzelésekkel, sőt a fekete közösséget érintő problémákkal sem mindig tudott azonosulni, hiszen gyakran tett szexista és feminizmus-ellenes kijelentéseket.

Viszont előnyére szolgált hajdani szoros politikai kapcsolata Martin Luther Kinggel, a fekete egyházon belül betöltött szerepe, politikai kockázatvállalása, és az a képessége, hogy a szegény, és a munkásosztálybeli fekete szavazókat is meg tudta szólítani.

A kampányát segítő szervezetek közül kezdetben a *Trans Africa* lobbiszervezet, az *US Civil Rights Commission* tagjai közül pedig Marry Berry voltak a támogatói. Annak ellenére, hogy az aktivisták toborzása már jól haladt, maga Jackson szinte az utolsó pillanatig, 1983 szeptemberéig bizonytalan volt, hogy elinduljon-e jelöltként.

1983 májusában az országos közvéleménykutatási adatok szerint Jackson a harmadik legesélyesebbként szerepelt az elnökjelölti pozícióért indulók között, de a demokrata szavazói bázison belül a személye nagymértékben megosztónak bizonyult, hiszen a fekete szavazók között 46%-os támogatottsággal bírt, ezzel szemben a fehér szavazók között csak 3%-os népszerűséggel rendelkezett.

Ez önmagában nem a fehér demokrata szavazók előítéletes gondolkodását tükrözte elsősorban, hiszen alig minden második fehér szavazó hallott Jacksonról, hanem arról, hogy társadalmi beágyazottságának köszönhetően a fekete szervezeteknek és az egyháznak a fekete szavazók között jelentősen nagyobb volt a befolyása, amit a fekete közösségen belüli 78 %-os ismertség is alátámasztott [2].

Mivel adományokat sem gyűjtött direkt levelek útján, ezért a jelöltsége bejelentését követően két hónappal csak 183 ezer dollár állt rendelkezésre. Ahogy közeledett az aláírások és kampánydokumentumok leadásának határideje az állami elnökjelölti *primary*-ra, Jackson újra elbizonytalanodott, hogy bölcs dolog-e jelöltetnie magát, de aztán belátta, hogy a mobilizációt már nem állíthatja

le. Már csak azért sem fordulhatott vissza, mivel az egy éves elnökjelölti előkészületek után a polgárjogi harcok nimbusza veszélybe került volna.

Ráadásul Preston Love-ot, a sikeres Andrew Young polgármester kampánymenedzserét sikerült megnyernie kampányfőnökéül, így már nem mondhatott nemet. Politikai támogatója volt a Kommunista Párt is, mely a munkásosztály és a fekete polgárjogi küzdelem ellenfelének a kizsákmányoló kapitalista rendszert és benne a Reagan admisztrációt tartotta.

A Republikánus Párt habozás nélkül felvette a neki odadobott kesztyűt, és amikor Jackson a Reagan kormányzat közép-amerikai és dél-afrikai politikáját támadta, akkor az 1983 június 24-30 között Atlantában tartott *Operation Push* konferencia vezetését azzal vádolta meg a kormányzat, hogy több mint 1,7 millió dollárt elsikkasztott a kormányzati programokból.

Az ellenőrök kijelentették, hogy hibákat találtak a könyvelésben, de tagadták, hogy ennek a vizsgálatnak bármi köze lenne Jackson kampányához.

Végül november 3-án a Washington DC-ben a *Convention Centre Hall*-ban Jackson bejelentette, hogy indulni kíván elnökjelöltként. Beszédében élesen kritizálta a Reagan kormányzat militáns és szegény-ellenes politikáját, és a demokrata politikusokat, köztük Mondale-t is támadta, hogy nem léptek fel kellő eréllyel a növekvő munkanélküliség és a polgárjogi programok pénzügyi fedezetének csökkentése ellen.

Ekkor a republikánus jelölt John Glenn népszerűsége folyamatosan csökkent a közvéleménykutatási adatok alapján, míg a Demokrata Mondale népszerűsége az október végi adatok alapján 40%-on állt, míg Jackson a stabil 10%-on, tehát a harmadik helyet tartotta a jelöltek között. Viszont a fekete szavazók 39%-ának bizalmát bírta, míg a demokrata Mondale csak 30%-al rendelkezett [3].

Igaz viszont, hogy a jelentősebb fekete politikusok és szervezetek a *Coalition of Black Trade Unionists*, az NAACP és az *Urban League* is Jacksonnal szemben őt támogatták. Sőt, több fekete újságíró, így William Raspberry és Milton Coleman a *Washington Post* hasábjain Jackson indulását pusztán szereplésvággal magyarázták, és azt is megemlézték, hogy több politikai kérdésben ellentmondásos véleményt képvisel.

A kongresszusi képviselő, Mickey Leland a *Black Caucus of Democratic National Committee* azzal vádolta meg Jackson, hogy nem az általa képviselt fekete közösségnek fog elszámolást tartani, hanem csak a saját lelkiismeretének, vagyis csak egy politikai kalandor. Végül az *American Muslim*

Mission, mely szervesen kötődött a *Nation of Islam*-hoz vezetője, Warith Deen kijelentette, hogy Jackson csak egy média által kreált vezető, és így nem autentikus képviselője a fekete közösségnek.

Tehát erősen kétséges volt, hogy Jackson képes lesz-e a demokrata *primary*-n az induláshoz szükséges kétszáz szavazatot összegyűjteni.

A Jackson által életrehívott politikai formáció, a *Rainbow Coalition* magába foglalta a fekete nacionalistákat, a fekete, latin, és fehér marxistákat és fehér liberálisokat, akik eddig marginális szavazói rétegeknek számítottak a liberális és fekete elektori kampányokban.

A kampánystábhoz csatlakozott a környezetvédő Barry Commoner, aki négy évvel korábban a *Citizen's Party* elindítása körül segédkezett. De szintén tag volt az antinukleáris energia felhasználását támogató aktivista, György Anna, vagy a politológus Ronald Walkers a Howard egyetemről, aki a 70-es években végig tagja volt a *National Black Political Assembly*nek is.

A helyi állami vagy városi kampányok megszervezésében is kulcsszerepet játszottak a fekete radikálisok, békeaktivisták. Brooklynban és tucatnyi más városban a fekete nacionalistákat a *National Black United Front* mobilizálta, Louisville-ben, Kentuckyban Anne Braden a *Southern Organizing Committee for Economic and Social Justice* vezetője szervezte a kampányt, Mississippiben, az egész államban Hollis Watkins, a szegregációt felszámoló programok vezetője. Észak-Karolinában pedig Jennifer a North Carolina Hunger Coalition szervezet igazgatója. Az üzleti világból sikerült támogatóknak megnyerni a New York-i üzletembert, Eugene Jackson, és tanácsadónak Johnny Fordot, Tuskagee polgármesterét.

Kalifornia pedig eklektikus példáját hozta annak, hogy a legkülönbébb politikai csoportok, pártok - a *Communist Party*, a *Worker's World Party*, a *Democratic Worker's Party*, a *November 29th Committee for Palestine*, a *Line of March* - gyűjtötték össze anyagi, kapcsolati és humán tőkájüket, hogy felsorakozzanak Jackson mögött.

Tehát Jackson pártja, a *Rainbow Coalition*, magába olvasztott minden progresszív és alternatív társadalomkritikus csoportot és kisebbséget.

A kampány ideológiai jellegét kezdetben a baloldali szociáldemokrata retorika határozta meg, ami fokozatosan toke- és kapitalizmus-ellenes irányba mozdult el. Ebben viszont kiemelt szerepet szánt az úgynevezett « fekete kapitalizmusnak », ahol a feketék részesülhetnek a vállalkozások nyereségéből, szemben a mostanival, ami elsősorban fehér érdekek szerint működik, és a feketék annak csak a

kárvallottjai. Ezen kívül fontos szerepet kapott a fekete egyházi struktúrára épülő közösség elvű aktivizmus, melynek alapelve volt az erőszakmentesség, amellyel egy jó keresztény ellenállt az igazságtalan törvényeknek.

A rasszizmus és a szexizmus bűn, amelyekkel szembe kell szállni, és le kell győzni, mivel minden embert érint, és megkérdőjelezi azt a vallásos tételt, hogy minden ember Isten képmására teremtett és ezért egyedi és megismételhetetlen.

Jackson kampányának fő üzenete abban tudott visszhangra találni a fekete egyházi vezetőkben, hogy a törvényi deszegregáció megszüntetése ellenére fennmaradt az intézményesített rasszizmus, a szegénység, és a munkanélküliség, és ez ellen morálisan, ideológiailag tiltakozni kell a kortárs elektori politika keretein belül.

Jackson eszköze erre a felszabadítás teológiája volt, amely magába foglalta a fekete vallásos hitet és a progresszív politikát, az idealizmust és a jelölt hitelességének szintézisét.

A fekete egyházi vezetők több mint 90%-a támogatta Jackson már a jelölését követő két hónapban. Az egyházi szervezetek közül a 6 millió 500 ezer fekete hívővel rendelkező *The National Baptist Convention*, az első nagyobb fekete szervezet, mely jelentősebb pénzügyi támogatást adott Jackson kampányának. Emellett technikai segítséget is nyújtottak ugyanúgy, mint kisebb egyházi szervezetek, tehát szállították a fekete szavazókat a szavazásra, kézbesítették a kampányanyagokat, politikai rendezvényeket szerveztek és pénzbeli adományokat is gyűjtöttek.

A progresszív politikai elképzelés részét képezte, hogy a *Rainbow Coalition* 20-25 százalékkal kívánta csökkenteni a Pentagon költségvetését, béketárgyalásokat kívántak kezdeményezni a Szovjetunióval a kétoldalú nukleáris fegyverzetcsökkentésről, vissza akarták vonni a cirkáló-felderítő rakétákat Nyugat-Európából. A védelmi kiadások csökkentéséből származó összegeket szociális programok költségvetésének növelésére kívánták fordítani.

A program ellenezte az amerikai fegyveres jelenlétet Közép-Amerikában, a Karibi Térségben, a Közel-Keleten és Dél-Afrikában. Célkitűzésében szerepelt a stratégiai védelmi rendszer eltörlése, beleértve a balisztiku rakétavédelmi rendszert és a műholdfelderítő fegyverzeteket.

Jackson normalizálni kívánta az amerikai diplomáciai kapcsolatokat Kubával, véget kívánt vetni El Salvador katonai támogatásának, és meg kívánta szüntetni Honduras katonai megszállását. Az európai és a japán kormányokat védelemi költség-

vetésük növelésére szólította fel, hogy így csökkent-
sék a függőségüket az amerikai hadiipartól.

Dél-Afrika kapcsán szeretne volna elérni, hogy ne
történjenek új amerikai vállalati beruházások az
országban. A vállalati kapitalizmus térhódítását
diktatórikus politikai berendezkedésű országokban
morális öngyilkosságnak tartotta.

A *Rainbow Coalition* a védelmi kiadások jelentős
lefaragásának szándékával, az emberi jogok iránti
elkötelezettségével és hangsúlyos szociális prog-
ramjával a Demokrata Párt álláspontjához képest
ideológiailag balra állt.

Az első caucus szavazás Virginiában kezdődött
1984. március 25-én. Norfolkban, ahol a fekete
lakosság elérte a 35%-ot, a város mind a 163
delegáltját Jackson kapta meg. De Virginia Beach-
en is - ahol a lakosoknak csak a 10%-a volt fekete -
a többségi győzelmet hozta Jacksonnak a 62
delegált, szemben a demokrata Mondale 50 és a
republikánus Hart 30 delegáltjával. Összességében
Jackson 31 százalékot szerzett Virginiában [4].

Pár nappal később, április elsején, nagygyűlést
tartott New York Harlem kerületében, ahol ötezer
ember gyűlt össze, hogy meghallgassa a választási
beszédét. Számos új szervezet, így *Alliance of
Woman Against Oppression* vagy a *Black United
Front* csatlakozott hozzá, megalakultak a kisebb
politikai formációk is, mint a 'Latinok Jacksonért', a
'Zsidók Jacksonért', az 'Ázsiaiak Jacksonért'. Az
április harmadikai szavazáson annak ellenére, hogy
Jackson semmilyen politikai hirdetést nem használt
fel [5], a fekete szavazatok 87-89%-át szerezte meg
az államban, és 34%-át New Yorkban.

A város öt kongresszusi körzetében [6], melyek
jelentős számú latin és fekete lakossággal rendel-
keztek Brooklynban, Queensben, Manhattanban és
Bronxban, Jackson a szavazatok 63,5%-át szerezte
meg, a demokrata Mondale pedig a 28,1%-át. A
Republikánus Hart a szavazatok csak mintegy a
8,5%-át kapta [7].

Jackson szervezte omnibusz pártként tehát meg-
szerezte a latino és az amerikai őslakosok és az
ázsiaiak támogatását is.

A kampányanyagok reagáltak erre az etnikai
sokszínűségre, a spanyol ajkú szavazók számára
angol és spanyol nyelvű kiadványok készültek. Ezek
tartalmazták Jackson elképzeléseit a kétnyelvű
oktatás szükségességéről, a *gerrymandering*
felszámolásáról és a latinok választójogának
kiterjesztéséről [8], és tiltakozását a nicaraguai
szandinisták amerikai támogatása ellen. Bár az
utóbbi programpontra, és a Kubával való diplomáciai
kapcsolatok normalizálása heves ellenállást váltott
ki [9] az amerikai kubai emigránsok körében, de a

puerto ricói és mexikói szavazók támogatását
elnyerte, amit mi sem bizonyít jobban, hogy a New
York állami primaryn Jackson a puerto ricói
szavazók 34%-ának támogatását szerezte meg [10].

San Joséban, Kaliforniában a május 12-13-án
rendezett *Mexican Political Association* (MAPA)
szintén támogatásáról biztosította Jacksont és a
*Rainbow Coalition*ot, többek között azért, mert
ellenették a Simpson-Mazzoli [11] féle bevándorlás-
szabályozó törvényt.

A jelöltek közül Jackson volt az egyetlen, aki
ellátogatott a *National Congress of American Indians*
éves konferenciájára, ahol felszólalásában kifejtette,
hogy az amerikai őslakókkal kapcsolatos kormány-
zati bánásmódot az amerikai demokrácia lakmusz-
papírjának tekinti. Ezzel a kijelentésével a legtöbb
indian vezetőt sikerült maga mellé állítania.

Ennek ellenére azokban az államokban, ahol
nagy számú kisebbségi csoport élt, Jackson a
legrosszabb eredményeket érte el: Illinoisban és
Pennsylvániában 4%, Georgiában 3%, Floridában
2%, Alabamában pedig épphogy csak 1%-ot. De a
szakszervezetek és fehér liberálisok támogatásának
következtében azokban az államokban, ahol
alacsony volt a fekete lakosság, ott jobban szere-
pelt. (Rhode Island 8%, Nebraska és Oregon 9%,
Wisconsin 11%, Connecticut 12%). Vermontban
pedig, ahol kevesebb, mint ezer fekete élt, a
Rainbow Koalíció 15%-ot szerzett [12].

Sőt, a kampány előrehaladtával egyre több fehér
tekintett el Jackson fekete származásától és azono-
sult progresszív mondanivalójával. Kaliforniában,
ahol a fehér és fekete szavazók mellett nagyszámú
latin, ázsiai és amerikai őslakó élt, a koalíció a június
ötödikén megtartott primaryn több mint 10%-át
kapta meg a fehér szavazatoknak [13].

Jacksont a fehér szavazók közül egyrészt a
baloldali-liberális szavazók és másodsorban az alsó
középosztálybeli, munkás vagy szegény és munka-
nélküli rétegek támogatták. Ezek elsősorban a
munkanélküliséggel sújtott gazdaságilag depresszi-
ós területek voltak, például Homstead Pennsylvá-
niában, ahol a *United Steelworkers* tagságának
felhívására a szakszervezet vezetői támogatásukról
biztosították Jacksont. Itt hétezer munkás vesz-
tette el az állását az üzembezárások miatt, és Jak-
son munkahelyteremtési javaslatával mellett az a kezdemé-
nyezése, mely törvényben tiltotta volna meg a
fővárosi gépek átrepülését az állam határain,
elnyerte a munkások többségének tetszését.

A farmerek közül főleg a kis családi gazdaságok
vezetőinek tetszését nyerte el Jackson azzal a
javaslatával, mely szövetségi hitelcsökkentést
javasolt a családi gazdaságok 270 milliárdos
hitelállományának csökkentésére. Roger Allison, a

Missouri *American Agriculture Movement* vezetője, egyenesen úgy nyilatkozott, hogy a feketékhez hasonlóan a farmereket is sújtja a kilátástalan anyagi helyzet, és ezért össze kell fogniuk. Az ohioi *Farm Labour Organization* saját szervezőit, munkatársait bocsájtotta a kampány támogatására.

Azonban a viszonylag magas fehér szavazói támogatás nem párosult a fehér politikai elit és a sajtó támogatásával, ami nagymértékben befolyásolhatta volna Jackson elnökké választását. «Tény, hogy a fehér szavazók többsége nem támogatta őt, feltehetően azért, mert a rasszista védelme a fehér társadalmi státusz privilégiumnak megakadályozta a fehér alsó középosztály és a liberálisok összefogását egy, az ő érdekeiket képviselő fekete jelöltért» (Clarence Lusane) [14].

A többi kisebbség közül a meleg és a feminista szervezetek egy része is csatlakozott a *Rainbow Coalition*hoz, bár utóbbiak egy része bírálta Jackson szexista kijelentései miatt, és eleve szkeptikusak voltak bármilyen politikai tevékenységgel kapcsolatban. De az utóbbi ellenére Jackson rendelkezett a leginkább előremutató programmal ezen a téren is: az abortusszal szembeni ellenérzése ellenére támogatta a kormányzati finanszírozású abortusz programot, az *affirmative action* kiterjesztését a női munkavállalókra, és a különböző nőknek szóló szolgáltatás költségvetésének növelését.

A legtöbb női szervezet, így a 200 ezer nőt tömörítő *National Organization of Women* inkább Mondalet támogatta, mint Jackson, pedig az előbbi fenntartásokat fogalmazott meg a női kvótákkal kapcsolatban. A meleg és leszbikus szervezetek tagjai etnikai hátterük szerint szavaztak és nem a társadalmi helyzetük szerint. A New York-i szervezetek egyértelműen Mondalet támogatták, annak ellenére, hogy Jackson támogatta az 1964-es *Civil Rights Act* kiterjesztését a szexuális orientáción alapuló diszkrimináció tilalmára is a kormányzati szervezeteknél, szövetségi szerződéseknél és a hadseregben.

Amellett, hogy Jackson nem tudott számottevő fehér szavazói réteget maga mellé állítani a fehér szavazói rétegen belül, az amerikai zsidósághoz is problémás volt a viszonya. Többször tett a nyilvánosság előtt antiszemita kijelentéseket [15] és Izrael és a palesztin kérdés kapcsán bocsájtkozott politikailag problémásnak mondható vitákba. Még 1979-ben találkozott Jasszer Arafattal és támogatásáról biztosította őt.

Mindez azután történt, hogy politikai botrány robbant ki abból, hogy Andrew Young (Georgia) képviselő az ENSZ-hez delegált amerikai nagykövet nem hivatalos, titkos tárgyalásokat folytatott a

Palesztin Felszabadítási Szervezet vezetőivel. Jackson jó kapcsolatot ápolt a szír elnökkel, Hafez Assaddal, ráadásul a polgárjogi vezetők közül szinte egyedül neki és az *Operation Push*-nak voltak jó kapcsolatai a nemzetközi arab szervezetekkel. Ezért nem meglepő, hogy még jóval a kampány előtt Jackson egyik jelentős támogatója volt a *The League of Arab States*, mely 200 ezer, míg a Líbia kormánya 10 ezer dollárt adományozott a Pushnak.

Mindez azért volt hátrányos Jackson számára, mert sok progresszív és liberális zsidó [16] és nem zsidó aktivista és tanácsadó elhagyta kampányát. Ezért a politikai harmónia helyreállítása érdekében a kampánycsapat, egyetértve a *New Jewish Agenda* szervezettel, igyekezett az eddigi félreértéseket elsimítani. Jackson bocsánatkérése után neves zsidó vezetők szólaltak fel a feketék és zsidók közös ügye és szövetsége mellett.

Többek között Rabbi Alexander Schindler, az *Union of American Hebrew Congregation* elnöke a dialógus folytatásra szólított fel, és azokat a hasonlóságokat és közös célokat hangsúlyozta, amelyek összekötik a zsidóságot és a fekete közösséget [17]. A közös célokat a közvéleménykutatási adatok is jelezték, hiszen az *Ecqual Rights Amandment*et a feketék 74%-a a zsidók 79%-a támogatta, az *affirmative action*-t szinte azonos mértékben (73% ill. 70%), és mindkét csoport támogatta a nukleáris fegyverek csökkentését [18].

Ennek ellenére Howard I. Friedman az *American Jewish Comittee* elnöke 1984. február 27-edikén további önvizsgálatra szólította fel Jackson Izrael és a zsidóság kapcsán tett kijelentéseivel kapcsolatban.

Bár a szervezet csak egy volt a többi zsidó szervezet közül, és állítása csúsztatásokat is tartalmazott, hiszen Jackson Izraelről, mint a demokrácia közel-keleti központjáról beszélt, és nem tagadta annak létét és nemzetközileg elismert határait.

Nem támadta az 1977-es Camp David-i megállapodást, nem szólított fel egy demokratikus és önálló palesztin állam létrehozására. Ugyanakkor kritizálta az USA Izraelnek nyújtott katonai támogatását, és a legtöbb fekete választópolgárhoz hasonlóan támadta az erősödő gazdasági és katonai együttműködést Dél-Afrikával.

Az Izrael-ellenes politikai attitűd hétköznapokban az erős izraeli és dél-afrikai gazdasági kapcsolatok és Izrael tengeren túli fegyver-eladásai álltak. Ezekből néhány szállítmány portugál kezekben kötött ki, melyeket az a hajdani gyarmatai - Angola, Bissau-Guinea és Mozambik- ellen vívott harcban használt fel.

Emellett szerette volna az eddigi kampányokhoz képest jobban megszólítani az egy millió főt számláló amerikai arab népeiséget.

Például 1983 novemberében egy arab amerikai szervezet rendezvényén a *Rainbow Coalition*hoz való csatlakozásra szólította fel, amelynek hatására houstoni, detroiti, bostoni és New York-i arab közösségekből ezrek csatlakoztak a koalícióhoz. Ez azzal a lehetőséggel is kecsegtetett, hogy azokban a kongresszusi körzetekben, ahol a fehér lakosság aránya lecsökkent, jelentős fekete politikai aktivizmusra való esély jelenhet meg.

Mindez veszélyeztette a fennálló fehér helyi politikai hegemoniát. Elképzelhető, hogy Jackson antiszemita kijelentéseire történt túlreagálások mögött (különösen New Yorkban a zsidó szervezetek, például a *Jewish Defence League*-é) ez a félelem bújt meg, amelyet alátámaszthat, hogy a New York állami primaryn a zsidó szavazóknak csupán 5 %-a adta a voksát Jacksonra [19].

Ugyanakkor tény, hogy Jackson taktikai hibát követett el, amikor kampányának kezdetén, 1983 márciusában, washingtoni beszédének főszónoka az antiszemita kijelentéseiről hírhedt Louis Farrakhan volt, a kb. 8 ezer tagot számláló vallásos, nacionalista *Nation of Islam* vezetője. Kétségtelen, hogy az arabul folyékonyan beszélő karizmatikus szónok alkalmas volt az amerikai araboknak és a muszlim vallású fekete szavazóknak a választási koalícióba tömörítésre, de radikális, militáns fenyegetőzése, mely szerint *"ha Jackson jelöltségét nem veszi komolyan a fő jelölő szerv, a National Democratic Convention, akkor hadserege élén jelenne meg Washington DC-ben, hogy közvetítsen a döntésétől elzárkózó állam és a saját politikai tömörülése között"* [20] félelmet keltett.

Mivel Jackson nem volt hajlandó elhatárolódni, vagy legalábbis korigálni Farrakhan szavait, a *US Civil Rights Commission* egyik vezetője azt állította, hogy Farrakhan a beszédeiben gyűlöletet hirdet. Az elnökhelyettes azzal vádolta meg a demokrata jelölteket, hogy személyes felelősség terheli őt azért, mert az antiszemitizmus teret nyert az amerikai politikai beszédben.

Jackson számára nyilvánvalóvá vált, hogy minél előbb meg kell szabadulnia terhessé vált politikai támogatójától, ezért először arra kérte Farrakhan, hogy nyíltan ne támogassa a kampányát, majd amikor 1984 júniusában Farrakhan a júdaizmust nyomorúságos vallásnak nevezte és kifejtette, hogy Izrael megalapítója törvénytelen cselekedet volt, akkor Jackson nyíltan utasította el a vele való minden további politikai szövetséget.

Habár pár héttel később Jackson azzal vádolta meg Mondale, hogy azért utasítja el, mint egy

lehetséges jelöltet, mert a zsidó vezetők megpróbálták páriává változtatni és elszigetelni őt.

A kijelentés hatására újabb botrány kerekedett, és Henry Siegman az *American Jewish Congress* egyik vezetője felhívta a Demokrata Párt vezetőinek figyelmét, hogy Jackson további támogatása csakis bajt idézhet elő.

A belpolitikai viharok ellenére Jackson sikerének hatása leginkább Délen volt érzékelhető, hiszen 1983 januárja és 1984 áprilisa között több mint 183 ezer új fekete szavazó regisztrált őt államban [21].

A támogatás mértékét jól érzékelteti, hogy egyedül Atlantában (Georgia) néhány száz önkéntessel 300 ezer dollárt gyűjtöttek össze a kampányra.

Mindez különösen azért fontos, mert az átlagosan 21 százaléknyi fekete népeiséggel rendelkező államokban a 79 ezer választott tisztségviselőből csak 3 ezer volt fekete, ami 3,8 %-ot jelentett [22].

Mivel csakis Délen működött a gyorsan lefolytatott demokrata *primary*, Jackson szerette volna ezt a metódust eltörölni, hiszen ez azt jelentette, hogy a két legtöbb szavazatot kapott jelölt jut tovább a második körre, ha egyik sem kapja meg a szavazatok több mint 50 %-át. Elméletben ez azt jelentette, hogy a második körben a legerősebb jelölt jut a pártból tovább az általános elnökválasztásra, ami Jackson számára azt a kockázatot hordozta magában, hogyha a fehér szavazók nem adják a voksukat kellő számban a fekete jelöltre, akkor az esélye is elvész, hogy elnökjelöltként indulni tudjon.

A július 16-án az elnökjelölt-jelölő *Democratic Convention* a *Rainbow Coalition* delegáltjainak szinte az összes politika javaslatát leszavazta, annak ellenére, hogy a jelen lévő 968 fekete delegált több mint 80%-a Jackson mellett szavazott [23]. Mondale és Hart delegáltjai több mint kétféle az egy arányban szavazták le a honvédelmi kiadások csökkentését, nukleáris hadászati fegyverek használatát és a gyorsan lefolytatott *primary*kat. Az *affirmative action*ot megszavazták, de olyan formában, mely az alapvető célkitűzéseit jelentéktelennítette el.

Jackson a választást követő beszédében elismerte a vereségét. Ebben bocsánatot kért a zsidóságtól minden korábbi antiszemitanak és sértőnek tartott kijelentéséért, és hitet tett a feketék és zsidók közös egysége mellett. Kritizálta a Reagan kormányzat szociális érzéketlenségét, amelyet felelősség terhel a növekvő csecsemőkori halálozásért a szegények között. Beszéde teljesen visszhangtalan maradt a fekete sajtón kívül.

Az elnökjelöltként továbbjutó Mondale a helyszínen ismertette választási programját, melynek fő

célcsoportjai a fekete, latino, és alsó középosztálybeli vagy munkásosztálybeli fehérek voltak, akiket érzékenyen érintett a szociális programok költségvetésének lefaragása és nem érezték az 1983-84-től meginduló gazdasági felemelkedés hatását. Elnökhelyettesnek a latin - három ciklus óta kongresszusi képviselő - Geraldine Ferraro-t választotta, akinek férje milliós nagyságrendű ingatlanbefektetésekkel rendelkezett New Yorkban. Ráadásul Geraldine a kötelező iskolai buszoztatás ellen szavazott, támogatta a szociális programok kárára történő Pershing 2 rakéta program elindítását.

Mondale elsősorban a költségvetési hiányt akarta lefaragni, ezért adóemelést jelentett be, amely azokat a családokat érintette, amelyek jövedelme meghaladta az évi 25 ezer dollárt.

Szintén támogatta a védelmi kiadások infláció feletti 3-4%-ra való emelését, az elnökhelyettes Ferraro pedig 29 milliárd dolláros szociális kiadás-csökkenést javasolt a költségvetési hiány csökkentésére. A külpolitika terén Mondale támogatta Granada megszállását és nem kritizálta az amerikai csapatok jelenlétét Közép-Amerikában.

Programja az eredeti célkitűzéshez képest tehát elsősorban a fehér középosztályt támogatta, mely egy finomított változatú republikánus program volt, szemben Reagan fehér fennsőbbrendűséget, nemzeti sovinizmust, antikommunizmust és moralizáló keresztény retorikát alkalmazó választási kampányához képest.

Nem meglepő tehát, hogy a novemberi elnökválasztásokon a Republikánus Párt megszerezte a szavazatok 59%-át, a legerősebb szavazói bázisát pedig a déli, fehér, politikailag konzervatív, keresztény középosztálybeliektől kapta, akiknek az éves jövedelme meghaladta az évi 50 ezer dollárt.

Mondale csak egy államban és Washiongtion DC-ben nyert, rá szavazott a feketék 90%-a, a zsidók 68%-a, a latinok 65%-a, és a munkanélküliek 68%-a [24].

Tehát pont az a szavazói réteg adta a voksát Mondale-ra, amely korábban Jacksont támogatta. Jacksonnak bár nem sikerült a *primaryn* nyernie, de progresszív politikai elképzelései, melyek alternatívát jelentettek a Republikánus Párttal szemben és *grassroot*, a társadalom minden rétegét megszólító kampánystratégiája némileg módosítva és aktualizálva tovább élt és hatott is Obama kampányában. Utóbbinak egyszerre sikerült az első fekete elnököt adnia az USA történetében és új politikai elképzeléseket bevinni a közgondolkodásba.

(2012.09.24.)

További részek :

1. A mai fekete identitás az USA-ban
2. Az amerikai fekete politikai kultúra
3. Pillanatkép a mai amerikai fekete társadalomról
4. Harc a a fekete szavazókért: Politikai kommunikáció és kampánystratégiák szövetségi és állami választásokon az USA-ban
5. Az egyház, mint az amerikai fekete közösség méhe
6. Harmadik pártiság = fekete párt?
7. A Jim Crow rendszer kialakulása Délen
8. Az NAACP létrejöttétől Franklin D. Roosevelttől elnökválasztási kampányáig
9. Henry Truman elnökségétől a *Voting Rights Act* törvénybe iktatásáig
10. Az 1960-as amerikai elnökválasztási kampány és az Afrika-kérdés
11. A *Voting Rights Act* megszületésétől a Ronald Reagan-i neokonzervatív fordulatig
12. Jesse Jackson Szivárvány Koalíciójától Barack Obama elnökválasztási kampányáig
14. George W. Bush, az « együttérző konzervatív », a republikánusok és a fekete közösség
15. Barack Husszein Obama 2008-as elnökválasztási kampánya
16. Hillary Rodham Clinton 2008-as elnökválasztási kampánya
17. *Affirmative Action*: A pozitív diszkrimináció elmélete és gyakorlata az USA-ban

Jegyzetek

[1] Marable, Manning, *Black American Politics: From The Washington Marches to Jesse Jackson*. London, Verso, 1985., p. 263.

[2] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 267.

[3] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 269.

[4] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 273.

[5] A republikánus jelölt Gary Hart, több mint 600 ezer dollárt költött kampányra New Yorkban.

[6] A 6., 11., 12., 16., 18 kerületekben

[7] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 273.

[8] Ugyanakkor ezt az 1965-ös *Voting Rights Act* tartalmazta.

[9] Jackson 1984 június végén Kubába utazott, ahol a Havannai Egyetemen tartott beszédében a kubai forradalmat és Castrót éltette, de emellett közbenjárta 48 bebörtönzött kubai és amerikai szabadon bocsátásáért. Az USA-ban ez heves ellenállást váltott ki, a *The New York Times* a demokrácia ellenségével való kollaborációval vádolta, míg George Shultz amerikai külügyminiszter Kuba-propagandának tekintette az ügyet, a Legfelsőbb Bíróság pedig ismét érvénybe léptette a Reagen adminisztráció szigorú utazás-korlátozását Kubába.

[10] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 274.

[11] A bevándorlási törvény végül 1986-november 6-án hatályba lépett, és a munkáltatókat kötelezte, hogy dokumentálják az alkalmazottaik bevándorlási státuszát, de emellett menedékjogot ígért azoknak a bevándorlóknak, akik 1982 január elseje előtt

érkeztek, és azóta is folyamatosan az USA-ban tartózkodtak. Tilos lett az illegális bevándorlók foglalkoztatása, velük bármilyen munkaviszony létesítése, viszont a törvény az országban 1982 január elseje óta illegálisan tartózkodó főleg mezőgazdasági munkások helyzetét legalizálta.

Forrás : Coutin, Susan Bibler, *Nation of Emigrants*. Cornell University Press, Ithaca, New York. 2007., p. 179

[12] Marable, Manning: *Black American Politics: From The Washington Marches to Jesse Jackson*. London, Verso, 1985 p 277

[13] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 274.

[14] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 272.

[15] 1983-ban az *Anti Defamation League* egy 19 oldalas összeállítást tett közzé, mely 1973-ig visszamenőleg Jackson összes, a zsidósággal és Izraellel kapcsolatban tett kijelentését tartalmazta. Ősszel az *American Jewish Committee* vezetői találkoztak vele, hogy meghallgassák a Közel-Kelettel és Izraellel kapcsolatos álláspontját. Novemberben megalakult a *Jewish Against Jackson* az ultrakonzervatív és cionista *Jewish Defence League* jóvoltából. A szervezettől több halálos fenyegetést is kapott Jackson, és annak tagjai az összes kampány rendezvényén „Zsidógyűlölő!” kiáltásokkal fogadták.

[16] Az amerikai zsidóság túlnyomó része liberális szavazói blokkként a Demokrata Pártot támogatja. Rooseveltet 1944-ben a 90%-uk támogatta. 1972-ben, annak ellenére, hogy Jitzhak Rabin a Republikánus Richard Nixon támogatására szólította fel az amerikai zsidóságot, csak 35%-uk szavazott rá, míg 1980-ban Nixonra 40% szavazatot jutott. Ez viszont feltehetően alacsonyabb arányt jelent a hászid, ortodox és konzervatív szavazók által lakott kongresszusi körzetekben. Az arány 1984-re 32%-ra csökkent, de tény, hogy a közép-felsőközép fehér szavazói réteg közül a zsidóság számított az amerikai jobboldal egyik legjelentősebb szavazói bázisának.

Forrás: Marable, Manning, *op. cit.*, p 291

[17] Az amerikai fekete-zsidó együttélés korábban sem volt konfliktusmentes, ennek az ambivalens viszonynak gyökere a 60-as évek elejére nyúlik vissza és két jelentős tényező befolyásolta. Egyrészt a déli deszegregációs kampányokat, programokat nagymértékben a zsidó felső-középosztály vezette alapítványok, jótékonyági alapok finanszírozták. Másrészt emelkedőben volt a fekete nacionalisták Malcolm X (*Black Panther Party*) cionizmus- és Izrael-ellenessége, mely egyben a kapitalista kizsákmányolás és a fekete népesség kiszogálta-

tottságának okát az amerikai zsidóságban találta meg.

Ennek az alapvetően társadalmi frusztrációt kifejező állításnak az okát feltehetően az ekkor fennálló, egyenlőtlen fekete és zsidó társadalmi kapcsolatban kell keresnünk. Az akkori amerikai zsidóság túlnyomó része értelmiségiként és középosztálybeliként egy felsőbb társadalmi pozíciót foglalt el a feketékhez képest. Az előbbieket tanárként, szociális munkásként, művezetőként, háztulajdonosként, míg az utóbbiak bejárónóként, munkásként, buszsofőrként, vásárlóként, kliensként szerepeltek. (Lenni Brenner)*. Vagyis a feketék nem rendelkeztek olyan intézményes, vagy szervezeti kapacitással, amellyel megszerezhették volna az áhított társadalmi pozíciót. Ennek ellenére az antiszemitizmus sohasem nyert meg jelentősebb szavazói csoportokat a fekete közösségen belül.

*Lenni Brenner hivatkozás - Marable, Manning, *op. cit.*, p. 293.

[18] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 291.

[19] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 286.

[20] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 287.

[21] Alabamában, Dél és Észak Karolinában, Georgiában, Louisianában.

[22] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 294.

[23] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 297.

[24] Marable, Manning, *op. cit.*, p. 301.

Képek forrása :

Címloldal - <http://preaprez.wordpress.com/>

6. old. - <http://www.islandmix.com>

Schlenker Ádám

- az ELTE Társadalomtudományi Karán tanult politológia és kulturális antropológia szakon, szakdolgozatát az amerikai fekete politikai kultúráról és a mai férfi testképről írta.

- kutatási területei az európai összehasonlító politika, az USA kül- és belpolitikája, a közpolitika és az esélyegyenlőség.

Schlenker.Adam(kukac)gmail(pont)com

Europa Varietas Intézet

1135 Budapest, Szent László út 15. 5. em. 8.
<http://www.europavarietas.org>
info(kukac)europavarietas(pont)org

© Schlenker Ádám
© 2011-2012 Europa Varietas Alapítvány